

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΑΙΩΝΕΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (330-717)

II. Εξωτερικά προβλήματα και αναδιοργάνωση του Κράτους

2. Ο Ηράκλειος και η δυναστεία του (610-717): Εσωτερική μεταρρύθμιση και αγώνας επιβίωσης

α. Το Βυζάντιο σε κρίση:

• Τέλος 6ου - αρχές 7ου αιώνα: Εσωτερική και εξωτερική κρίση Βυζαντίου.

► Εσωτερική κρίση:

• Αίτια:

➢ Λοιμοί, κακές σοδειές, σεισμοί.

• Αποτελέσματα:

1. Εγκατάλειψη ή παρακμή πόλεων.

2. Μείωση πληθυσμού.

3. Υποχώρηση εμπορίου.

4. Υποχώρηση νομισματικής κυκλοφορίας → οικονομική κρίση → κρίση στρατού.

► Εξωτερική κρίση:

• Αίτια:

➢ Εισβολές εχθρών στα εδάφη της αυτοκρατορίας (Σλάβων, Αβάρων, Περσών).

→ Ανάγκη μεταρρύθμισης.

β. Η αντεπίθεση του Ηρακλείου:

• Προσωπική ηγεσία επιχειρήσεων.

• Αναδιοργάνωση στρατεύματος (με οικονομική βοήθεια εκκλησίας).

• Επιχείρηση εκστρατειών κατά Περσών (622-628).

• Το κίνητρο: Η αρπαγή του Τιμίου Σταυρού.

• Ο τρόπος: Εξύψωση θρησκευτικού και πατριωτικού φρονήματος στρατιωτών.

• Τα γεγονότα:

1. Νίκη εναντίον των Περσών (μάχη στη Νινευί) [627].

2. Νίκη εναντίον Σλάβων και Αβάρων (πολιορκία Κωνσταντινούπολης) [626].

• Τα αποτελέσματα:

1. Ανάκτηση όλων των βυζαντινών επαρχιών (Εγγύς Ανατολή).

2. Ανάκτηση Τιμίου Σταυρού - θριαμβευτική επιστροφή.

γ. Θέματα και εξελληνισμός του κράτους:

• 7ος αιώνας: Αραβικές επιθέσεις - κατακτήσεις, εξάπλωση → ανάγκη άμυνας.

• Θέματα: διοικητικές περιφέρειες με δικό τους στρατό.

• Διάδοχος Ηρακλείου: Νέο διοικητικό σύστημα: **θέματα** (Μ. Ασία).

• Θεματικός στρατός:

➢ Αποτελείτο από ελεύθερους αγρότες.

➢ Αντικατέστησε τους παλιούς μισθοφορικούς στρατούς.

➢ Αποτέλεσε ένα είδος **εθνικού στρατού**.

- Αποδείχθηκε εξαιρετικά αποτελεσματικός για την άμυνα της αυτοκρατορίας.
- Συντηρούταν από τα **στρατιωτόπια**.
- Διοικούταν από το **στρατηγό** του θέματος.
- **Τα στρατιωτόπια:**
 - Ήταν **κτήματα** που παραχωρούσε το κράτος στους **αγρότες** - **στρατιώτες**.
 - Προσκόμιζαν **έσοδα** με τα οποία:
 - α.** Συντηρούσαν τις οικογένειές τους.
 - β.** Αγόραζαν τον οπλισμό.
 - γ.** Κάλυπταν τα έξοδα των εκστρατειών.
- **Ο στρατηγός:**
 - Ασκούσε την **ανώτατη εξουσία** (στρατιωτική και πολιτική) του θέματος που διοικούσε.
 - **Εξελληνισμός κρατικής διοίκησης** (ολοκλήρωση):
 - Καθιέρωση **ελληνικής** ως επίσημης γλώσσας.
 - Καθιέρωση **ελληνικών τίτλων** αντί ρωμαϊκών.
 - Καθιέρωση τίτλου: «**βασιλεύς, πιστὸς ἐν Χριστῷ**» (Ηράκλειος).